

Datum
2019-05-22

Dnr. Ku2018/02102/DISK Vår referens:
Ola Linder

Mottagare:
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande över Ds 2019:4 Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter

Independent Living Institute (ILI) lämnar här remissyttrande över valda delar av promemorian.

Independent Living Institute

Independent Living Institute (ILI) är en tankesmedja och projektplattform för medborgarrörelsen Independent Living av och för personer med olika funktionsnedsättning. Våra grundläggande principer är självbestämmande, självrespekt och empowerment (bemäktigande och bemyndigande). Vi arbetar för att samhället ska respektera kapaciteten hos personer med funktionsnedsättning och kräver rättigheter och deltagande i samhället på jämlika villkor som andra.

Sammanfattning

ILI ställer sig bakom att det inrättas en oberoende nationell institution för mänskliga rättigheter i myndighetsform och dess uppdrag att främja, skydda och övervaka mänskliga rättigheter i Sverige. Viktigast är att institutionen får ett brett mandat, bred kompetens inom mänskliga rättigheter och tillräckliga resurser för att kunna genomföra oberoende granskningar och andra aktiviteter för att stärka de mänskliga rättigheternas genomförande i Sverige. Vi anser att en individuell klagomålsmekanism ska utredas snarast och införas för att bättre säkerställa enskildas tillgång till rättvisa och prövning av påstådda rättighetsöverträdelser.

Synpunkter

Behovet av en oberoende institution för mänskliga rättigheter i Sverige är stort. Även om det finns många myndigheter som på olika sätt främjar, skyddar och övervakar mänskliga rättigheter så finns det ingen samlingsfunktion som på ett fristående sätt kan granska och utvärdera Sveriges efterlevnad av internationella konventioner och hur väl rättigheterna implementerats i Sverige på systemnivå, i tillämpning gentemot enskilda eller pröva påstådda överträdelser från enskilda.

Vi anser att det finns stora brister med rätten till rättvisa, det vill säga effektiva rättsmedel för att kunna kräva ut rättigheter, få en effektiv och rättvis rättsprövning av påstådda överträdelser och få gottgörelse för dem. En institution bör ha i uppdrag att stärka enskildas situation avseende dessa frågor. Genom att utredningen varit förhindrad att föreslå individuella klagomålsmekanismer förutsätter vi att institutionen ges tydligt mandat och bemanning att granska det svenska systemet för rättsskydd och enskildas faktiska möjligheter att utkräva sin rät till rättvisa (access to justice).

Vidare anser vi att lagstiftningsprocessen med statliga utredningar, departementspromemorior och konsekvensanalyser som förarbeten inte tillräckligt tar mänskliga rättigheter på allvar. Vi har tidigare anfört att kommittéförordningen (1998:1474) bör ändras så att varje utredning uttryckligen måste analysera rättsläget och de förslag som lämnas utifrån Sveriges internationella åtaganden, och särskilt de mänskliga rättigheterna, som en lämplig åtgärd för att sätta de mänskliga rättigheterna i bättre fokus för SOUer. Vi hoppas att institutionen kan fylla en liknande funktion i avvaktan på att andra åtgärder för bättre mainstreaming av de mänskliga rättigheterna i lagstiftningsprocessen.

Förslaget att institutionen ska vara en del av genomförandet av artikel 33.2 Funktionsrättskonventionen ser vi som positivt under förutsättning att institutionen verkligen blir oberoende från staten i övrigt, samt att funktionen får tillräckliga resurser för att kunna övervaka genomförandet av konventionen i hela landet och på alla politikområden. Vi kan inte acceptera en funktion utan reella möjligheter att belysa brister i genomförandet, inklusive brister i att progressivt genomföra ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, samt förbudet mot regression av uppnådda rättigheter. Att enbart visa upp en chimär för FN och andra stater vore mycket olyckligt.

6.2.5 Inhämtande av förslag till styrelseledamöter

Förslag: Regeringen ska inhämta förslag till ledamöter från

- Rådet för de mänskliga rättigheterna,
- de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna,
- Sveriges advokatsamfund, och
- universiteten och högskolorna.

ILI kräver att förslag till ledamöter även ska inhämtas från funktionsrättsorganisationer för att säkerställa sakkunskap i styrelsen, särskilt eftersom den tilltänkta institutionen föreslås fullgöra åtagandet att främja, skydda och övervaka enligt artikel 33.2 Funktionsrättskonventionen.

9.1 Grundlagsreglering

ILI tillstyrker förslaget. Vi uppmanar regeringen att snarast tillsätta en utredning för översyn av regeringsformen för att genomföra grundlagsreglering.

9.2 Överflyttning av Diskrimineringsombudsmannens främjandeuppdrag till institutionen

ILI anser att en översyn av myndigheternas relationer och uppdrag behöver göras ur ett perspektiv om vilken verksamhet som bäst kan skydda enskildas mänskliga rättigheter i praktiken. Institutionen bör enligt vår mening arbeta utvärderande, både gällande lagstiftning, tillämpning och enskilda anmälningar som kan föras till domstolsprövning om lämpligt.

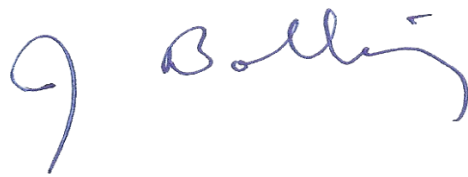
9.3 Amicus Curiae-utlåtanden

ILI tillstyrker avsikten att utreda tredjepartsinlagor i domstolsprocesser från institutionen.

9.4 Redovisningsskyldighet för regeringen i förhållande till riksdagen

ILI tillstyrker avsikten att utreda en skyldighet för regeringen att för riksdagen redovisa arbetet med att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.

Med vänliga hälsningar

Jamie Bolling

Verksamhetsledare Independent Living Institute